

Examen VSBO TKL

2022

tijdvak 1
dinsdag 24 mei
07.30 - 10.00 uur

Mens en Maatschappij

Naam kandidaat _____ Kandidaatnummer _____

Beantwoord alle vragen in dit opgavenboekje.

Dit examen bestaat uit 48 vragen.

Voor dit examen zijn maximaal 49 punten te behalen.

Voor elk vraagnummer staat hoeveel punten met een goed antwoord behaald kunnen worden.

Meerkeuzevragen

- Omcirkel het goede antwoord (voorbeeld 1).
- Geef verbeteringen aan volgens voorbeeld 2 of 3.

- (1) A
 ⓑ
 C
 D
- (2) A
 ⓧ
 Ⓒ
 D
- (3) B A
 ⓧ
 ⓧ
 D

Vincent en zijn hobby

Vincent heeft een werkstuk voor Mens & Maatschappij ingeleverd. In zijn werkstuk staan hoofd- en deelvragen die te maken hebben met het onderwerp Mens en Werk.

In zijn werkstuk heeft hij het over verschillende vormen van werk en geeft hij ook aan waarom hij werk belangrijk vindt. Hij schrijft dat hij van zijn hobby zijn werk wil maken. Zijn hobby is het gamen! Hij speelt voornamelijk Fortnite. Vincent is van mening dat dit werkstuk voor hem als scholier een vorm van onbetaald werk is. Hij heeft verder één maand lang twee middagen in de week geholpen bij het dierenasiel, een non-profit instelling.

- 1p 1 Wat wordt verstaan onder een hobby?
- Een bezigheid
- A met economische meerwaarde voor het land.
 - B ter ontspanning voor in de vrije tijd.
 - C waarvoor mensen betaald krijgen.
 - D die iemand verplicht elke dag moet uitvoeren.

- 1p **2** Vincent doet onbetaald werk bij het dierenasiel.
→ Geef een mogelijke reden waarom Vincent niet alleen onbetaald werk wil blijven doen.

.....

.....

- 1p **3** Bij het dierenasiel worden de receptioniste en de dierenarts wél betaald voor hun werkzaamheden.
→ Noteer een mogelijke reden waarom het salaris van de dierenarts hoger is dan dat van de receptioniste.

.....

.....

Chez Sylvio

Dit is Sylvio Pascal. Hij woont al 27 jaar op Curaçao en heeft zijn eigen cateringbedrijf. Sylvio komt oorspronkelijk uit Haïti en heeft meer dan 25 werknemers in dienst. Voor zijn werknemers is hij een goede chef, met een democratische leiderschapsstijl. Elke werknemer ontvangt elke week een werkschema zodat hij precies weet wat hij de komende week moet doen. De werknemers vinden zowel de formele als de informele verhoudingen op het werk prettig.

- 1p **4** Geef een argument waarom het werkschema een voorbeeld is van formele verhoudingen op de werkplek.

.....

.....

- 1p 5 Welke taak zullen de werknemers van Sylvio op hun werkplek hebben?
- A Het bereiden, verzorgen en serveren van eten en drinken.
 - B Het inkopen van artikelen en zorgen voor de personeelsplanning.
 - C Het laden en lossen van goederen en gasten ontvangen.
 - D Het schoonmaken van de keuken en de jaarrekeningen controleren.

- 2p 6 Sylvio Pascal heeft een democratische leiderschapsstijl.
→ Noteer twee kenmerken van een democratische leiderschapsstijl.

1

2

- 1p 7 Sylvio heeft een eigen bedrijf, maar toch behoort hij tot een groep mensen die niet snel aan een baan komt.
→ Welke groep mensen wordt hiermee bedoeld?

.....

Nala Juice Company

De werknemers van het bedrijf Nala Juice Company zijn boos. Ze zijn het niet eens met de maatregelen die hun werkgever genomen heeft tijdens de coronacrisis. Ze vinden dat ze recht hebben op een volledig salaris en een extra bonus gezien de situatie waarin ze moesten werken. De werkgever heeft aangegeven dat als de

werknemers niet akkoord gaan met zijn maatregelen er mensen werkloos kunnen worden.

Drie jaar geleden heeft de eigenaar van Nala Juice Company veel geld geïnvesteerd in het bedrijf om zo een aantal machines aan te schaffen. Op het moment van investeren zijn er enkele werknemers toen werkloos geworden.

De werkgever wil zo weinig mogelijk werknemers naar huis sturen.

De overheid wil een oplossing die voordelig is voor beide partijen.

- 1p 8 Welke organisatie zullen de ontevreden werknemers als eerste benaderen om te helpen om een oplossing te vinden voor de situatie?

.....

- 1p **9** Noteer een mogelijke maatregel die de overheid kan nemen om de werkgevers tegemoet te komen in deze conflictsituatie.

.....

.....

- 1p **10** De eigenaar van Nala Juice Company kocht drie jaar geleden een aantal machines waardoor er minder werknemers nodig waren voor de juiceproductie.

Hoe wordt dit proces genoemd?

- A automatisering.
- B digitalisering.
- C informatisering.
- D mechanisering.

- 1p **11** Enkele werknemers die de eindbeslissing van de werkgever niet willen afwachten hebben besloten op zoek te gaan naar een nieuwe baan.
→ Noteer een manier waarop deze groep werknemers op zoek kan gaan naar een nieuwe baan.

.....

.....

Toerisme en Covid-19

McKeisha is net begonnen als baliemedewerkster bij een bekend hotel midden in Philipsburg op Sint Maarten. Het hotel is voor het volgende toeristenseizoen helemaal volgeboekt.

Het eiland krijgt voornamelijk cruisetoeristen maar daarnaast ook eco- en avontuurtoeristen. Vooral de nieuwste toeristische attractie, een steile zipliner, is erg in trek.

McKeisha is erg bezorgd over de laatste ontwikkelingen van Covid-19. Door het virus is de toeristische sector helemaal weggefallen en de gevolgen hiervan waren duidelijk te merken op het eiland. Sint Maarten is voor 85% afhankelijk van de inkomsten uit toerisme. Ook andere sectoren zijn door het virus beïnvloed.

- 1p 12 Van welk soort toerisme was Sint Maarten tot 2020 vooral afhankelijk?
- A van het duiktoerisme
 - B van het kooptoerisme
 - C van het massatoerisme
 - D van het medisch toerisme

- 1p 13 Noteer een gevolg van het wegvalen van de toeristische sector.

.....

.....

- 1p 14 Een toerist wil graag zelfstandig het eiland verkennen.
→ Noem een manier waarop de overheid met de infrastructuur ervoor kan zorgen dat toeristen zoveel mogelijk zelf het eiland kunnen verkennen.

.....

.....

- 1p **15** Als baliemedewerkster heeft McKeisha de nodige capaciteiten om in de toeristische sector te werken.
→ Noteer een capaciteit die werknemers, die direct in contact komen met de toerist, moeten bezitten.

.....

.....

- 1p **16** Door het virus hebben naast de toeristische sector ook werknemers van andere sectoren te maken gehad met een bepaald soort werkloosheid. We hebben het hier over
A conjuncturele werkloosheid.
B sectorwerkloosheid.
C seizoenswerkloosheid.

Zuid-Korea

Davidson is net 18 jaar geworden. Hij is een inwoner van Zuid-Korea. Zuid-Korea is een parlementaire democratie. Het buurland van Zuid-Korea is een dictatuur.

- 1p **17** Wanneer is er sprake van een dictatuur?

.....

.....

- 1p 18 Eén van de rechten van Davidson is het feit dat hij actief en passief kiesrecht heeft.

→ Wat houdt het passief kiesrecht in voor Davidson?

.....

.....

- 1p 19 Zuid-Korea heeft een parlementaire democratie. In een parlementaire democratie is er ministeriële verantwoordelijkheid.

→ Geef aan wat de ministeriële verantwoordelijkheid inhoudt.

.....

.....

- 1p 20 Zowel de regering als het parlement hebben hun eigen taken in een parlementaire democratie.

Een van de taken van het parlement is

- A de regering constant controleren.
- B ervoor zorgen dat het volk veilig is.
- C het onderwijs in het land verbeteren.
- D zorgen voor inkomsten voor het land.

Arbeidsovereenkomst

DeAndrea heeft net haar arbeidsovereenkomst ondertekend. Daarin staat wat haar primaire en secundaire arbeidsvoorwaarden zijn.

Na een paar maanden merkt DeAndrea dat haar werkgever van haar verwacht dat ze in haar pauze gewoon doorwerkt.

Haar werkgever verwacht ook dat ze op haar vrije dag komt werken als hij dat wil.

DeAndrea weet niet precies welke rechten of plichten ze in deze situatie heeft.

- 1p 21 Welke voorzieningen vallen onder de primaire arbeidsvoorwaarden van DeAndrea?

- A AOV en verlofdagen
- B salaris en werkuren
- C vakantieregeling en bonus
- D veiligheid en pensioen

- 1p **22** Noteer een handeling die DeAndrea kan doen om het conflict op haar werkplek op te lossen.

.....

.....

- 1p **23** Een van de taken van de overheid is zorgen dat alle burgers zich aan de wet houden.

Dit behoort tot de

- A** rechterlijke macht.
- B** uitvoerende macht.
- C** wetgevende macht.

- 1p **24** Welke van onderstaande groepen heeft de meeste macht in een arbeidsconflict tussen een groep werknemers en hun werkgever?

- A** de arbeiders
- B** de gouverneur
- C** de Raad van Advies
- D** de vakbonden

- 1p **25** DeAndrea en haar werkgever hebben allebei grondrechten, maar daarnaast hebben zij ook plichten.
→ Noteer een regel waar de werkgever van DeAndrea zich niet aan heeft gehouden.

.....

.....

Zoom in tweevoud

Afgestudeerd in 2020. Het jaar waarop het Covid-19 virus de hele samenleving heeft stilgelegd. Lessen werden gevolgd met behulp van nieuwe media. Colleges werden gehouden door gebruik te maken van bijvoorbeeld Zoom, maar ook het inleveren van eindopdrachten per e-mail zijn voorbeelden van de snelle groei van het gebruik van digitale middelen in het onderwijs. De educatieve functie van de massamedia werd duidelijk merkbaar.

- 1p 26 Zowel het versturen van e-mail als het communiceren via Zoom, vallen onder de
- A audiovisuele media.
 - B gedrukte media.
 - C interactieve media.
 - D passieve media.
- 1p 27 Behalve de educatieve functie voor het individu hebben de massamedia ook politieke functies voor de samenleving.
→ Van welke functie van de massamedia is de waakhondfunctie een onderdeel?
Vul in de onderstaande zin op de stippellijn het ontbrekende woord in.
- De waakhondfunctie is een onderdeel van de
besluitvorming

De massamedia zijn niet meer weg te denken uit het dagelijks leven. Door steeds nieuwere technologieën wordt er niet alleen gebruikgemaakt van de educatieve en politieke functie van de massamedia.

- 1p 28 Noteer een ander terrein waarop de massamedia ook een centrale rol spelen in de samenleving.

.....

- 1p 29 Technologische ontwikkelingen zoals beschreven in de tekst hebben gevolgen voor de massamedia.
Een van deze gevolgen is dat
- A de audiovisuele media actiever worden.
 - B de interactieve media minder populair worden.
 - C de passieve media een grotere rol gaan spelen.
 - D de verkoop van de gedrukte media toeneemt.

Bedrijven en reclame

Een machtig bedrijf in mijn land verkoopt producten aan het volk waarvan de vervaldatum verlopen is. Doordat ze regelmatig reclame maken is het product zeer geliefd onder het volk.

- 1p 30 Waarom is persvrijheid belangrijk voor het goed functioneren van de massamedia?
- A De pers kan dan samen met de regering het volk controleren.
 - B De pers moet dan toestemming vragen om nieuws van de regering te mogen publiceren.
 - C Het volk blijft dan op de hoogte van objectieve lokale en internationale gebeurtenissen.
 - D Het volk krijgt dan het recht om zijn gedachten kenbaar te maken.

- 1p 31 Noteer een reden waarom de massamedia vaak afhankelijk zijn van deze bedrijven.

.....

.....

- 1p 32 Indien een journalist een artikel zou schrijven, dan moet hij ervoor zorgen dat zijn artikel zo objectief mogelijk is.
→ Noteer een aspect waar een journalist rekening mee moet houden bij het schrijven van een objectief artikel.

.....

.....

La Femme

La Femme

Anna Zwerver is directeur van tijdschrift 'La Femme' en heeft haar eigen televisieprogramma met dezelfde naam. Tijdschrift 'La Femme' gebruikt simpel taalgebruik, vette koppen, veel kleur en veel foto's. In de laatste editie keurt ze de uitspraak van de Nigeriaanse president Buhari af. Buhari's vrouw uitte in een interview kritiek op het beleid van haar man. Toen daarover een vraag werd gesteld, zei Buhari: "Ik weet niet bij welke politieke partij mijn vrouw hoort, maar voor mij is haar plaats in mijn keuken."

- 1p 33 Welke doelgroep wil Anna Zwerver met haar tijdschrift bereiken?

.....

- 1p 34 Tijdschrift 'La Femme' gebruikt simpel taalgebruik, vette koppen, veel kleur en veel foto's.
Deze kenmerken behoren bijvan tijdschrift 'La Femme'.
Welke van de onderstaande woorden hoort op de stippellijn?
A de inhoud
B de vorm
C het karakter
D het thema
- 1p 35 "Mijn vrouw hoort in mijn keuken." Anna Zwerver heeft direct naast het artikel haar kritiek geuit op deze mening van de president. Anna Zwerver is van mening dat haar kritiek een manier is om als media te proberen om
A discriminatie op te wekken.
B stereotypen te versterken.
C vooroordelen weg te werken.

Demonstratie

Eind juni 2020 is een passieve manifestatie op Curaçao uitgelopen op een bestorming van het regeringscentrum van Curaçao. Men wilde het vertrek van de minister-president. Na bepaalde acties van de politie is een deel van de menigte overgegaan tot het vernielen van auto's.
Vincent zegt dat de regering niet naar huis gestuurd moet worden maar dat het parlement zijn steun aan de regering moet opzeggen, zodat er nieuwe verkiezingen kunnen worden uitgeschreven.
Anthony vindt dat Vincent geen gelijk heeft en dat de regering wel naar huis gestuurd kan worden door het volk.

- 1p 36 De ministers worden
A alleen door de koning benoemd.
B door coalitiepartijen aangewezen.
C na een sollicitatiegesprek gekozen.
D rechtstreeks gekozen door het volk.
- 1p 37 Noteer een taak van de regering van Curaçao.

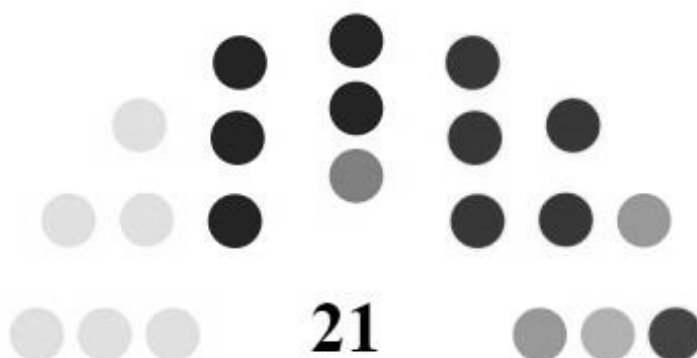
.....
.....

- 1p 38 De inwoners van Curaçao maken bij verkiezingen gebruik van enkele grondrechten.
→ Van welk grondrecht maken de inwoners gebruik als ze stemmen?

.....

.....

Verkiezingen op Curaçao

Maart 2021 – Verkiezingen op Curaçao. De 21 zetels in het parlement zullen na deze verkiezing toebehoren aan één of meerdere politieke partijen. Pressiegroepen hadden echter gehoopt dat vanaf maart 2020 de overheid naar huis zou zijn gestuurd en dat er nieuwe verkiezingen zouden zijn afgekondigd.

- 1p 39 Welke van onderstaande eisen geldt niet voor een toekomstige parlementariër?
- A De leeftijd van 18 jaar of ouder zijn op het moment van de verkiezing.
 - B Een opleiding gevolgd hebben op het gebied van politiek.
 - C In het bezit zijn van een Nederlandse nationaliteit.
 - D Ingezetene zijn van Curaçao met een geldig identiteitsbewijs.
- 1p 40 Naast het stemmen tijdens de verkiezing kan de burger op verschillende manieren de politieke besluitvorming beïnvloeden.
→ Noteer een manier waarop de burger de politieke besluitvorming kan beïnvloeden.

.....

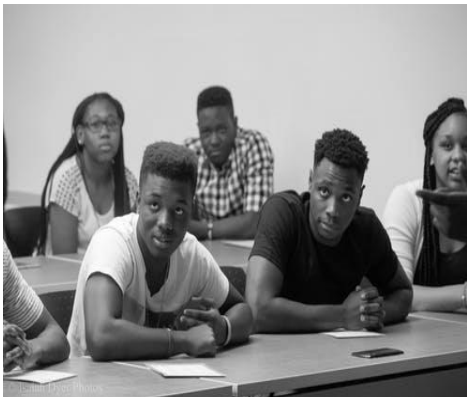
.....

1p 41 Noteer een kenmerk van een pressiegroep.

.....

.....

Rayshel en het debat

Rayshel zit in de examenklas van het vsbo op Sint Maarten. Hij en zijn klasgenoten nemen deel aan een debat over rechten en plichten van schoolgaande jongeren die actief zijn binnen de school. Het debat wordt georganiseerd door de UNICEF. Dit is een organisatie binnen de Verenigde Naties die zich inzet voor het welzijn van kinderen, onder andere wat betreft de rechten van het kind. De organisatie laat zien onder welke omstandigheden jongeren in arme landen onderwijs krijgen. Ook leren zij over de grootste internationale organisatie die zich wereldwijd bezighoudt met mensenrechten en hoe deze organisatie met scholen samenwerkt.

Na afloop van het debat is Rayshel zich bewust van de rechten van schoolgaande jongeren.

1p 42 Rayshel neemt deel aan een debat over rechten en plichten van schoolgaande jongeren.

Welke plicht heeft Rayshel als schoolgaande jongere?

- A Hij moet deelnemen aan debatten.
- B Hij moet lesmateriaal krijgen.
- C Hij moet zich sociaal gedragen.
- D Hij moet zich veilig voelen.

- 1p **43** In bovenstaande bron staat vermeld dat Rayshel één van de jongeren is die actief is binnen de school.

→ Noteer een manier waarop Rayshel actief kan zijn binnen de school.

.....
.....

- 1p **44** Na het debat kent Rayshel bijna alle kinderrechten. Hij weet bijvoorbeeld dat ieder kind tussen 0 jaar en 18 jaar, recht heeft op

- A een eigen kamer met computer.
- B eten, drinken en een dak boven zijn hoofd.
- C voldoende zakgeld om lesmateriaal te kopen.
- D vrijheid om de eigen schoolklas te kiezen.

- 1p **45** Op 7 februari 2020 deden bijna 600 scholen in België mee aan de “Schrijf-ze-VRIJDAG”-actie. Tienduizenden leerlingen schreven brieven naar een internationale organisatie voor mensenrechten.

→ Voor welke internationale organisatie, die zich bezighoudt met mensenrechten, schreven de jongeren deze brieven?

.....

Nieuwe politieke partij

Marty gaat zijn eigen politieke partij oprichten. Als burger van het Koninkrijk der Nederlanden is dat een van zijn grondrechten. Marty weet dat hem veel te wachten staat. Om mee te doen aan de volgende Statenverkiezing, moet zijn nieuwe partij eerst aan een aantal eisen voldoen.

- 1p 46 Noteer een eis waaraan een nieuwe politieke partij zoals die van Marty moet voldoen, om aan de Statenverkiezingen mee te doen.

.....

.....

- 1p 47 Wie is het staatshoofd van het Koninkrijk der Nederlanden?

.....

- 1p 48 Op Curaçao is het de gewoonte dat partijleden hun politieke leider begeleiden wanneer hij/zij gaat stemmen. Zoals blijkt uit bovenstaande foto gaat dit gepaard met veel fanfare en muziek. Dit valt onder de politieke
- A agenda.
 - B cultuur.
 - C partij.
 - D stroming.